

notiis partibus non vigeat officium S. Inquisitionis, de eo tractare hic superfluo.

21. Q. IX. Quis absolvere possit a crimine heresi? R. 1. Si crimen diffamatum est, vel deductum ad forum contentiosum per viam accusationis, denunciationis, aut inquisitionis, nullus praeter Papam ab illo absolvere potest: nam crimen heresis, & excommunicatio ei annexa reservata est Sedi apostolicae, Bulla Cœne §. Cœterum, nisi potestas ista specialiter sit alicui delegata.

22. R. 2. Si crimen heresis occultum est, hodie post Bullam Cœne non possunt ab illo pro foro interno absolvere Episcopi, ita Garcias, Barbof. Schmalz. Reiff. cum cit. & Fagn. c. dilectus de temp. ordin. n. 30. dicit frustra articulum istum deduci in contrarium, cum habeamus claram declarationem S. Cong. Conc. quod per Bullam Cœne derogatum sit potestati Episcoporum concessa a Trid. S. 24. c. 6. de ref. Prob. ex cit. Bulla §. Cœterum: ibi: etiam praeterquam quorumvis facultatem, & indultorum quibuscumque personis ecclesiasticis etiam episcopali, vel alia majori dignitate praeditis per nos, & dictam Sedem, aut cujusvis Concilii decreta, concessorum &c. ex quibus verbis ita arguo: per Bullam Cœne generaliter tollitur Episcopis potestas absolvendi ab heresi, quocumque privilegio vel decreto Concilii concessa; sed nullum aliud Concilium, nisi Trid. l. c. concessit Episcopis facultatem absolvendi ab heresi occulta; ergo facultas ista revocata est per clausulam Bullae Cœne: & ita declaratum fuisse non tantum a fac. Cong. sed etiam a Gregor. XIII. & Clem. VIII. testatur Genuens. Nec obstat, quod in clausula Bullae Cœne non fiat specifica mentio Tridentini: nam cum hoc sit pars juris communis, non praesumitur ignorata Papa condente Bullam Cœne c. 1. de consue. in 6. Nec obstat etiam, quod Bulla Cœne generaliter loquatur de heresi, & Trid. specialiter de occulta: nam clausulam Bullae procedere de heresi in omni sua specie sive publica, sive privata, sepius declaravit fac. Cong. Quo facit prop. 2. ab Alex. VII. damnata his verbis: Sententia asserens Bullam Cœne solum prohibere absolutionem heresi, & aliorum criminum: quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in quo de oculis criminibus sermo est, an. 1629. die 8. Julii in Consistorio fac. Cong. Emin. Card. visa, & tolerata est. Opposita sententia, quam etiam tenet Pichler, & Barbofa plures DD. pro ea allegat, licet speculative videatur probabilis, in praxi tamen minus secuta est.

23. R. 3. Episcopi Germaniae probabiliter absolvere possunt ab heresi occulta, licet pro majori securitate facultatem absolvendi Roma petere soleant: ita plerique DD. Germani: nam 1. Bulla Cœne quoad omnem rigorem non est usque recepta in Germania, maxime quoad censuras, & reservationem; cum reservatio ista non videatur esse expediens in his circumstantiis. 2. In Germania ex una parte heresis est frequens, & obscura, ut non facile discernas hereticum formalem a materiali; & ex altera parte difficilis, imo moraliter impossibilis est recursus ad Papam: quibus concurrentibus plerumque cessant reservationes, ne vetezant in dispendium salutis animarum, & commoditas Haereticos convertendi praepediatur: tum denique, quia in Germania videtur generaliter sublata esse excommunicatio pro foro externo, cum via aliquis haereticorum mittatur pro absolutione ad iudicem ecclesiasticum, sed recte instruitur statim admittatur ad professionem fidei catholicae, & usum sacramentorum, teste P. Pichler, & aliis. Sublata autem excommunicatione, cessat reservatio, cum ex com. DD. Papa nullum crimen reservet, nisi ratione censurae reservate, exceptis duobus, vel tribus. Hic tamen te admonitum volo, quod cum apostatis, qui ex catholicis fiunt haeretici, ob gravissimum apostasiam crimen, durius agendum sit, ne impunitas occasionem det apostatandi.

24. R. 4. In casu impedimenti prolixioris, aut perpetui, possunt Episcopi absolvere ab heresi occulta; dummodo poenitens sub iuramento promittat, quod sublato impedimento, praesentare se velit consecuti apostolico: ita com. nam casus papalis, dum ob impedimentum Papa pro absolutione adiri non potest, fit episcopalis ex recepta consuetudine, & tacito consensu Papae. Imo Episcopi ab Urbe remotiores, praesertim in

Germania, via praescriptionis videntur acquisivisse jurisdictionem absolvendi impeditos sine onere, seu obligatione silentii se consecuti Papae. Neque tali casu impeditur tenetur per procuratorem, vel litteras Roma absolutionem a censuris petere, quia id non exigitur a iure, sed solum, ut reus personaliter accendat Papam, Reiff. & alii. Praxis hodierna, qua Episcopi, praesertim Germaniae, a Papa facultatem petunt absolvendi ab heresi, est omnino securissima; uti etiam recusus ad fac. Penitentiarum, quia hoc modo sacramentum Poenitentiae sine ulla anxietate, alias ex contrariis sententiis oriri solita, administratur.

25. R. 5. Episcopi post Bullam Cœne, ubi officium S. Inquisitionis non est introductum, possunt absolvere ab heresi pro foro externo; exceptis haereticis, & relapsis: ita com. ex c. 11. pr. h. e. in 6. nam Episcopi tenent locum Inquisitionis, ubi isti non reperiantur. Porro haec absolutio in foro externo data, prodest absolutis, et deinde in foro interno a quocumque simpliciter confessario absolvi valeant. Contra absolutio haereticis pro foro interno non prodest ei in foro externo, sed in hoc conviciis condemnatur ad poenam, & vindictam publicam, Sanchez, Reiff. & alii.

26. R. 6. Regulares de iure ordinario non possunt absolvere ab heresi occulta haereticos seculares: nam nullo iure ordinario id reperitur concessum: unde Alex. VII. damnavit hanc propositionem n. 4. Praeterea regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscumque seculares ab heresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurta. Similiter de iure ordinario praetati suos religiosos nequeunt absolvere ab heresi occulta; quia talis potestas eis tollitur per Bullam Cœne cit. §. ceterum, imo in Italia, & Hispania, ubi officium S. Inquisitionis viget, casus heresis, etiam occultae, pertinet ad Inquisitores privative, ita ut Praetati Regg. ab illo absolvere nequeant suos religiosos, ut fertur declarasse Clem. VIII. die 16. Nov. 1592.

27. R. 7. Regulares de iure speciali extra Italiam, & Hispaniam possunt absolvere ab heresi occulta, & excommunicatione incurta ob lesionem librorum haereticorum: ita probabiliter tenent graves DD. praesertim Germani, & plerique Scriptorum regg. nam Regularibus data sunt privilegia specificae experimenta casum heresis: Sic Julius III. Const. Sacrae religionis die 22. Oct. 1552. dat Societati Jesu facultatem quoscumque a casibus heresi, & aliis contra fidem, & consequentibus censuris quibuscumque absolvendi. Eandem facultatem dedit Greg. XIII. 28. Mart. 1584. absolvendi ab heresi, & relapsu in haesim. Quod privilegium, ut ait Suar. absolutum est, & sine ulla limitatione: item Clem. VIII. teste Gobat in Th. Exper. tr. 7. n. 638. amplissimam potestatem absolvendi ab heresi dedit Carmelitis discaulis pro Gallia, Flandria, Germania, Polonia: Greg. XIII. teste Urbano Carmel. concessit Servis B. V. privilegium, ut possint suos etiam a relapsu in haesim absolvere. Ratio pro his regionibus septentrionalibus specialis est, quod hic ob difficilem recursum ad Papam casus papales, sicut sunt episcopales, ita & sunt regulares. Praeterea ex usu, & consuetudine Germaniae Praetati regulares suos religiosos, non secus ac Episcopi suos dioecesanos, iudicant in causa heresis, & reis conviciis condignas poenas infligunt; ut si regularis in apostasia haereticam sectam amplectatur: tunc enim reversus, vel captus, non ab Episcopo, sed a praetato regulari iudicatur, ac punitur. Et haec consuetudo videtur nobis optime interpretari Bullam Cœne, quomodo haec pro regionibus nostris sit intelligenda. Ceterum quamvis sententia ista sit omnino probabilis; quia tamen versatur in materia obscura, cui utinam licent assereret decisio pontificia, ideo consilium fore iudicio, ut praetati regg. ad majorem securitatem, & cautelam pro suis religionis confessariis facultatem absolvendi ab heresi petant ab Ordinario, qui eam specialiter habent a Papa cum potestate delegandi. Quo in genere laudanda est ordinatissima Archidiaecesis Pragensis, in qua ob spirituale poenitentium utilitatem plerisque confessariis regularibus conceditur facultas absolvendi ab heresi: atque ita cessant scrupuli, & jurgia de valore horum privilegiorum. Di. ces cum P. La Croix: 1. Privilegia ista singularis annis revocantur per promulgationem Bull. Cœn. R. Neg. asserunt: nam in his privilegiis a Sixto V. & Clem. V. expres-

expresse ponitur illa clausula: nisi in privilegiis casus, in Bulla contenti expresse concederentur, & ubi clausula ista non ponitur, tacite intelligitur, ut ait Alterius apud Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 2. Imo asserunt, nullum probat, quod scilicet facultas specialis absolvendi ab heresi concessa Episcopis Germaniae singularis annis revocetur per promulgationem Bullae Cœne. Sicut ergo Episcopi, Nuntii apostolici, ita quoque Regularibus concessa sunt privilegia cum intentione praeveniendi revocationem Bullae Cœne; & conf. non censentur revocari, nisi intentio ista, seu voluntas Papae per speciales terminos revocetur.

28. R. 8. In articulo mortis quilibet sacerdos absolvere potest ab heresi: ita casus iste excipitur in clausula Bullae Cœne, nisi in articulo mortis, seu in probabili periculo mortis, v. g. in conflictu bellico, periculosa navigatione &c. tum quia in articulo mortis cessat omnis reservatio, & quilibet verus sacerdos, etiam haereticus, accipit jurisdictionem absolvendi in tali casu Trid. sess. 14. c. 7. de ref. Impedimentum perpetuum, quo nec Papa, nec Episcopus adiri potest, equiparatur articulo mortis; non vero aliud: quia si Papa adiri nequit, adiri potest Episcopus, vel alius privilegians.

29. R. 9. In generali potestate absolvendi a casibus Papae reservatis, vel a casibus Bullae Cœne, non venit potestas absolvendi ab heresi, v. g. tempore Jubilei, nisi specialiter exprimat: ita fertur declarasse Alex. VII. die 23. Martii 1656. idemque probat usus, & stylus curiae rom. qui hoc in puncto vim legis habet: nam ex reg. 81. in 6. in generali concessione non videtur venire haec specialissima potestas absolvendi ab heresi; neque Papa praesumitur per terminos generales derogare tibi iuris in favorem fidei laici, in opposita sententia P. Gobat, & aliorum doctentium in potestate absolvendi a casibus Bullae Cœne venire potestatem absolvendi ab heresi, theorie videtur probabilis, sed minus tuta in praxi, nisi forsitan pro Germania.

Quomodo Principes catholici inire possunt foedera cum Haereticis, consule Reiff. an. 157. ubi de hac materia doctè scribit.

TITULUS VIII.

De Schismaticis, & ordinatis ab eis.

Agitur de hac materia in Sexto, & Extrav. com. h. in Decreto 23. q. 3. & sparsim in 24. q. 1.

1. Nota 1. Schisma, latine scissionem, esse crimen, quo quis separatur se ab Ecclesia, ut corpore, & Romano Pontifice, ut capite, seu Vicario Christi, atque ita scindit unitatem Ecclesiae, S. D. 2. 2. 2. quast. 39. ar. 1. Differt a seditione, quia ista est divisio a corpore, & capite politico; schisma vero a corpore, & capite spirituali Ecclesiae. Unde illi dicuntur Schismatici, qui subesse veniunt summo Pontifici, & qui membris Ecclesiae et subiectis communicare recusant, S. D. ibid. licet alioquin recognoscant Rom. Pontificem, esse caput Ecclesiae. Actus schismatici sunt: 1. Nolite obedire Papae, vel directe, seu expresse recusando ejus mandata; vel indirecte, seu ipso facto, ita se gerendo, ac si non esset christianus subditus Papae. 2. Recedere a ceteris Ecclesiae membris; ut seorsum conventicula celebrando, orationes, jejunia, & alia spiritualia exercitia peragendo, quasi divisores huiusmodi essent corpus a reliqua Ecclesia distinctum.

2. Nota 2. Schisma ex specie sua opponi charitati Ecclesiae; & tunc dari purum, dum quis credit omnes articulos fidei, etiam illum, quo summam Papae in tertis potestatem profertur; attamen ex perverfa voluntate non vult ei se subijcere, & ceteris membris Ecclesiae communicare; ut si provincia constituat sibi Patriarcham, cum in spiritualibus obediat, sicut fecerunt Graeci, & hodie faciunt Anglicani catholici, qui obediunt Regi, ut Vicario Christi in spiritualibus &c. In hoc sensu schisma differt ab heresi; quae fidei opponitur, & negat aliquem articulum fidei; atque ita haereticus aliquid addit supra schisma, scilicet dissentium in aliquo articulo fidei. Ceterum in praxi raro invenitur schisma purum, sed plerumque admixtum habet, aut seorsum trahit haesim, Can. 26. inter 23. q. 3. ubi S. Hier. ait: nullum schisma non aliquam sibi confingit haesim, ut rectè ab Ecclesia recessisse videatur. Exemp. P. Romigii a S. Erasmo. Pars II.

pla obvia sunt in schismate Graecorum, Anglorum, & aliorum Septentrionalium.

3. Nota 3. Inter Schismaticos proprie dictos non numerari: 1. Subditos recedentes ab obedientia Episcopi, vel praetati regularis; dummodo perseverent in obedientia Papae; licet in lata significatione dicantur Schismatici Can. 7. scire 7. q. 1. & Can. 18. loquitur 24. q. 1. 2. Excommunicatos, quia hi non a se ipsis, sed a superiore dividuntur a corpore Ecclesiae. 3. Recusantes obedire Papae, quia nimis dura imperat, vel quia electio illius est dubia, vel quia non videtur esse dominus temporalis alicujus provinciae. 4. Provocantes a sententia Papae ad Concilium Generale, ut Papa ei praesideat: secus si nolent Papam ei praesidere: quia tunc faterentur Concilium esse supra Papam. Interim appellationes istae sunt illicitae, & prohibentur sub excommunicatione lata in casu 2. Bullae Cœne.

4. Q. I. Quo sint poenae Schismaticorum? R. seqq. 1. Excommunicatio reservata Papae, Can. 5. d. 19. Can. 43. de Liguribus 23. q. 5. & in casu 2. Bull. Cœn. quo tamen non extenditur ad receptores, fautores, & defensores Schismaticorum, licet hi incurant excommunicationem non reservatam c. un. h. e. in 6. Confictio bonorum cit. c. un. reliquae vero poenae, ut privatio dignitatum, & beneficiorum, & aliae ibi expressae, restrictae sunt per Extrav. un. h. e. inter com. licet per sententiam infligi possint. Vide utramque istam constitutionem in causa Colummiorum datam. 3. Inhabilitas ad beneficia, & dignitates, saltem si schismaticus est notorius, c. 5. de elect. 4. Privatio jurisdictionis Ecclesiasticae, & suspensio ab usu, & exercitio ordinum; & ideo invalide sunt collationes beneficiorum, & aliae auctus jurisdictionales: collationes vero ordinum sunt illicitae, & scienter ordinati a schismaticis, nominatim denunciati suspenduntur ab exercitio ordinum cap. 1. & fin. hoc tit. Can. 6. Novarianus v. qui ergo 7. q. 1. Has poenas meretur perniciosum crimen schismaticum, in quo parvitas materiae non admittitur. Si vero haereticus schismaticus, locus est poenis contra haereticos statutis.

5. Q. II. Quae sint poenae eorum, qui occulta conventicula celebrant? R. Conventicula ista, tanquam schismatici, seditioni, & heresi faventia prohibentur graviter, c. 12. de Haer. sub poena ultimi supplicii; de iure civ. l. 5. C. de his, qui ad Eccl. conf. & domus illius, quo consentiente celebrata sunt, publicari, & fisco addici debet, l. 15. C. de Episc. & Cler.

TITULUS IX.

De Apostatis, & reiterantibus baptismam.

Agitur de hac materia in Decreto 6. q. 1. & II. q. 3. in Trid. sess. 7. Can. 11. de bapt. & sess. 14. c. 11. de reform. sess. 25. c. 4. de Regg. in Codice lib. 1. tit. 6. 7.

1. Apostasia sunt quatuor genera; quia recedi potest a fide, obedientia, ordine, & religione: quibus additur reiteratio baptismi, quasi quidam recessus a priori baptismate. Apostasia a fide est totalis desertio fidei christianae; ut si quis ex christiano fiat iudeus, vel turca. Apostasia ab obedientia est, dum quis Deo, vel legitimo superiori contumaciter renuit obedire; atque ita cum contemptu praeterea eorum transgreditur. Si vero inobedientia oriatur ex ignorantia, fragilitate, vel quadam aversione a praetato, secluso contemptu formali, minus est peccatum, & conf. mitiori poenae substat. Apostasia ab ordine est temerarius transitus a statu clericali fac. Ordinum ad laicalem conversationem. Apostasia a statu religioso est totalis desertio status religiosi sine animo ad eum redeundi. De hac egi lib. 3. tit. de Regul.

2. Q. I. Quae sint poenae Apostatarum a fide, eorumque receptorum, sanctorum, & defensorum? R. Seqq. 1. Excommunicatio, & aliae poenae contra haereticos statuta, c. 13. de Haer. in 6. imo ob gravitatem majorem criminis, gravius puniendi sunt, etiam ultimo supplicio l. 2. 4. 5. C. h. e. 2. Pax Religiosa, & pacta Onabrugensia non profunt haereticis, v. g. ad Iudaismum transeuntibus, sed puniuntur poena infamiae, confiscationis bonorum, capitis, aliisque de utroque iure statutis, Reiff. &c.

Est hic notandum ex sequenti decreto univ. Salis Inqui.

Inquisitionis 18. Jul. 1635. approbato ab Urbano VIII. prout genuine relatum est a Bened. XIV. lib. XIII. de Syn. dioc. cap. 20. n. 18. & non ut refertur a Card. Alberto de Inconstancia in fide c. 8. n. 29. Apostatas a fide, redeuntes ad penitentiam, non teneri ad abjurandam apostasiam publice coram infidelibus, sed sufficere, ut eam abjurent in balneo coram fidelibus (puta si sint inter Turcos) abstinento ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus sit protestativus falsae religionis: si vero sit equivocus, posse illum deferre. Quod si ex illa delatione, ratione personae aliqua oriatur suspicio, teneri aufugere, cum primum poterint. In decreto autem ab Alberto allato ulterius leguntur sequentia verba, qua fuerunt theologorum, qui tunc rogati suum sensum aperuerunt, non decreti. Et curent, ut successu temporis cognoscant etiam infideles, vel ab ipsis, vel ab aliis eorum abjurantem, licet id etiam cum periculo vite.

3. Q. II. Quae sint poena apostatarum ab obedientia? R. seqq. 1. Si inobedientia oriatur ex infidelitate, locus est poenis haereticorum, Can. 5. d. 19. si vero oriatur ex superbia, & formali contemptu sac. Canonum, & praesertim, est infamia facti: deinde si contumax subditus persistit, gradatim proceditur per poenas mitiores: & tandem excommunicatur, & degradatur clericus curiae seculari traditur, Can. 3. si quis 3. q. 3. & c. 10. de judic. 2. Si inobedientia oriatur ex fragilitate, mitioribus poenis locus erit. In Religionibus fervantur propria Statuta contra inobedientes lata.

4. Q. III. Quae sint poena apostatarum a SS. Ordinibus? R. seqq. 1. Excommunicatio ferendae sententiae, c. 2. h. t. 2. Infamia facti, & inde orta irregularitas, quae tamen per poenitentiam tollitur, 3. Amisio privilegii Canonis post trinam monitionem Episcopi, c. 1. h. t. c. 25. de sent. excom. 4. Poena carceris, si clericus apostata habitum reasumere renuat, c. 5. h. t. Diffamatus, vel suspectus de apostasia ab ordine, tenetur ad purgationem Canonicam, c. 3. h. t. qua non praescripta, habetur pro convicto.

5. Q. IV. Quae sint poena scienter rebaptizantium, & rebaptizatorum? R. seqq. 1. De jure Can. uterque sit irregularis Can. 65. d. 450. & c. 2. h. t. & si clericus sit, deponitur, Can. 118. de consecr. d. 4. si laicus, excommunicari debet, Abb. Eandem irregularitatem contrahunt acolytus, subdiaconus, & diaconus rebaptizanti ministrantes, si crimen sit publicum c. 2. h. t. in occultata vero irregularitate dispensat Episcopus vi Trid. Sess. 24. c. 6. de ref. De jure civ. rebaptizans, & rebaptizatus ultimo supplicio afficiuntur, l. 2. C. ne scilicet. bapt. iter. Ceterum licet confirmatio, & baptizatio iterari eodem modo prohibeantur Can. 8. de consecr. d. 5. non tamen sub illam poenis: adeoque poena rebaptizantium, & rebaptizatorum non sunt extendendae ad reconfirmantes, & reconfirmatos; cum irregularitas non sit ascendenda, nisi in jure expresse reperiat, cap. 18. de sent. excom.

Actum est de criminibus, quae Deo, ejusque sancto cultui, fidei, & religioni christianae opponuntur: nunc agitur de variis delictis, quae charitati, & justitiae erga proximum adversantur, quatenus ledunt ejus vitam, famam, fortunas, & alia jura; uti sunt parricidium, homicidium, adulterium, & stuprum, rapina, furtum, crimen falsi, sortilegium, collusio: finitur materia ista in delictis puerorum tit. 23. Quia vero in jure Can. nullus est specialis titulus de crimine laesae majestatis, ideo hic aliqua de illo dicam ex §. 3. Inst. de publ. jud. ex tit. ff. & C. ad L. Juliae majestatis.

De crimine laesae Majestatis.

6. I. Crimen laesae majestatis est delictum publicum, quo majestas humana, seu suprema potestas leditur a subdito. Requiritur ad hoc crimen 1. Ut ledatur is, qui pollet majestate, seu qui in suo territorio superiorem non recognoscit, ut Papa, Imperator, Reges, Electores ex Bulla Aur. c. 24. quod privilegium ex usu, & consuetudine communicatur etiam Regi Romanorum, & Imperatrici: item si ledantur Consilarii principis, seu patris corporis principalis l. 5. C. ad L. Jul. Maj. In ceteris vero principes, & comites non dicitur committi crimen laesae majestatis; cum in illis non sit majestas. 2. Ut laesio ista fiat a subdito, Clem. 2.

v. rufus de sent. & re jud. ubi Papa declarat a Roberto Siciliae Rege non fuisse commissum crimen laesae majestatis contra Henricum Imperatorem, quia non erat ei subditus. Hinc licet externi, & clerici ledentes Imperatorem pro condigno puniendi sint, tamen puniri nequeunt, ut rei laesae majestatis.

7. II. Hoc crimen duas habet species: Parricidium, & crimen majestatis in specie. Parricidium est crimen, quo princeps, seu republ. hostiliter leditur a subdito, cujus actus recensentur l. 1. ff. ad L. Jul. Maj. ut conspirare in nocent principis, seditionem excitare, secreta principis hosti pandere, arma ad eum deferre, castra, vel urbes ei tradere &c. tit. l. 1. r. 2. 3.

4. Crimen majestatis in specie est delictum, quo princeps citra hostilitatem leditur a subdito; ut si quis principem percutiat, stupras ejus delatruat, vel cedat, monetiam adulteret, privatos carceres habeat, consanguinitas ad Ecclesiam inde abstrahat &c.

8. III. Crimen parricidii, utpote gravissimum, & exceptum, multa habet specialia; 1. Sufficit ad illud sola voluntas, seu conatus acti exteriori manifestatus, l. 5. C. ad L. Jul. Maj. 2. Ad illud accusandum admittuntur accusatores, & testes alioquin inhabiles, ut infantes, mulieres, milites, impuberes, l. 7. §. 1. l. 8. ff. ad L. Jul. Maj. 3. In hoc crimine nulla dignitas a tortura excusat l. 3. 4. C. eod. 4. Interecipientes pro reo perpetua infamia notantur l. 5. §. 2. C. eod. 5. Pater deferre tenetur filium, & filius patrem, si privata monitione a tam pernicioso crimine eum avertere non potest l. 35. ff. de Relig. 6. Consilii hujus criminis tenetur illud revelare; alias eidem substat iudicio l. 5. §. pen. C. ad L. Jul. Majest. quod tamen limitat Baldus in eo, qui scit, led probare non potest, quamvis teneatur admonere illum, cui periculum imminet. 7. Crimen hoc morte non extinguitur, sed parricidii etiam post mortem damnatur, infamiam pronuntiat, ex quo statuitur, & infamia delentur, l. 6. 7. 8. C. eod.

9. IV. Poena parricidii sunt: 1. Infamia juris, confiscatio omnium bonorum, & ultimum supplicium expulsum, v. g. cum sectione membrorum in 4. partes, l. 5. 6. C. eod. 2. Liberi parricidii sunt perpetuo infames, omnibus honoribus privantur, repelluntur a matris, & propinquorum, aliorumque successione, tamque miseri efficiuntur, ut vita sit eis supplicium, & mors solatium, tit. l. 5. C. eod. ubi flos vita eis indulgetur, & conq. etiam alimenta ex bonis paternis. Quae poena locum habent in filiis, non tantum post, sed etiam ante parricidium natiss, ne paterni delicti sint imitatores. Filii tamen, in quibus ob fragilitatem sexus vindicta non praesumitur, ad maternam hereditatem admittuntur, tit. l. 5.

10. V. Poena committentis crimen majestatis in specie, est mitior secundum qualitatem delicti, v. g. deportatio, relegatio, gladius l. 24. & 40. ff. de pan. cetera poena non solent infligi, ut damnatio memoriae, confiscatio &c.

TITULUS X.

De his, qui filios occiderunt.

Agitur de hac materia in Pandectis lib. 48. tit. 9. in Codice lib. 9. tit. 15. & 17.

1. Nota in h. t. agi de parricidio, quod in genere homicidii est crimen gravissimum: & definitur specificiter, quod sit homicidium in personam conjunctam dolo, seu scienter commissum. Et quidem, si liberi parentes, vel contra occidant, est proprie, & rigorose parricidium: si vero cognati collaterales, aut affines aliquem ex cognatione, aut affinitate occidant, est parricidium late, & improprie tale. Porro nomine parricidii veniunt, & legi Pompejæ de parricidiis substant, liberi, & privigni (non tamen adoptivi, cum non exprimentur) parentes, victricus, noverca, nepotes, & nepes respectu avi, & aviae, focer, foceta, gener, nurus, fratres & consanguinei usque ad 4. gradum, maritus & uxor, libertus occidens patronum, & adoptivum: item cooperantes ad crimen parricidii, ut mandantes, consulentes, auxilium dantes, exequentes, & hujusmodi: ita haec omnia enumerantur l. 1. & seqq. ff. de leg. Pompejæ, de parricid. Contra a parricidio excusantur ignari; ut si filius occidat, nesciens esse

patrem, furiosi usitationis desituri, & qui servato moderamine inculpatae tutelae, propter necessarium sui, vel boni publici defensionem occidit patrem vitæ aggressorem, vel perduellem, l. 9. in fin. eod. l. 3. ff. de Just. & Jur.

2. Q. I. Quae sit poena parricidarum de jure Canonico? R. 1. Occidit parentum uno anno prohibetur ab ingressu Ecclesiae, & tribus annis a sacra communionem, & per decem annos jejunare, ceteraque poenitentias implere tenetur secundum praescriptum Can. 15. laetorem 23. q. 2. sed hodie poena est arbitraria. 2. Mater vidua filium occidens detrudenda est ad monasterium, & a secundis nuptiis arcenda: si vero conjugata est, a viro quidem separari non debet, sed aliis condignis poenis puniri, c. 1. 2. h. t. 3. Parentes, qui tenellos adhuc infantes in suo lecto collocatos culpabiliter opprimunt, tres annos poenitentiam agere debent, & unum horum in pane, & aqua c. fin. h. t. nisi culpa abfuerit; ut quia infans aliter a frigore defendi non potuit, vel placari, nisi in lectum receptus. Hodie in foro externo poena istae non attenditur, cum talia delicta a iudicibus licite puniantur: pro foro autem interno secundum qualitatem delicti confessarij salutarem poenitentiam injungunt.

3. Q. II. Quae sint poena parricidarum de jure civili? R. 1. Parentum occisor ex L. Pompeja virgini sanguine verberatus, cum cane, simia, gallo gallinaceo, & vipera includendus est in culeum, seu saccum coriaceum, & in mare, seu flumen proximum demergendus, aut testis obijciendus §. 6. Inst. de Jud. publ. l. 9. ff. de L. Pompejæ, de parricid. l. un. C. de his, qui parentem occidit. 2. Patens occisor liberorum prius puniebatur poena ordinaria homicidii, deinde eadem poena, qua filius interfector parentis, tit. §. 6. & l. un. citi. Mater vivum infantem a se editum occidens, viva in terram desodi debet, vel in aquis submergi, ex Const. Car. V. ar. 131. Hodie poenam culei adhuc decerni posse contendit Carpov. alii communiter docent eam sublatam esse, quia nimis crudelis est; & propter periculum desperationis inimica salutis aeternae: unde loco culei decerni solet gladius, sectio in quatuor partes, strangulatio, & dilaceratio per canes, prout delicti qualitas postulat. 3. Parricidae late tales, qui consanguineum collateralem, vel affinem, vel maritus uxorem occiderunt, puniuntur poena ordinaria homicidii ex L. Cornelia de Sicariis, l. 9. §. 1. ff. de L. Pompejæ de parricid. §. 6. Inst. de Jud. publ. licet pro qualitate delicti poena ista exasperari soleat, v. g. per forcpes candentes, raptationem &c.

De poena procurantium abortum dicam infra tit. 12.

TITULUS XI.

De Infantibus, & Languidis expositis.

Agitur de hac materia in Decreto Can. fin. d. 87. in Codice lib. 8. tit. 52. & Nov. 153.

1. Nota exponere infantes septennio minores, & languidos cujuscumque aetatis, qui propter infirmitatem laborare nequeunt, esse crimen gravissimum contra officium pietatis, propinquum parricidio, & assensu humano alienum Nov. 153. imo si infans, vel languidus exponatur cum periculo vitae, ut pereat, est formale homicidium. In foro interno a peccato excusantur parentes, qui ob causam egestatis, absque ullo periculo vitae exponunt infantes in loco pio, praesertim pro talibus expositis destinato. Quod multi extendunt ad illos, qui hoc modo exponunt infantes ex causa infamiae declinatae, Gonz. Reiff.

2. Q. I. Qui educare debeat expositos? R. 1. Si nullus privatus reperitur, qui expositos educare, & sustentare velit, tenetur ad id locus pius pro expositis destinatus; deinde Ecclesia, & communis, Can. 70. aurum 12. q. 2. tandem seculares, & Ecclesiastici divites ad hoc pius opus cogi possunt; cum in extrema necessitate expositi jus habeant ad alimenta. 2. Proles alibi exposita remittenda est ad locum originis, & domicilii, in quo parentes stabili locum, & sedem habent, & ibi alenda l. 1. 36. ff. ad municipal. l. 7. C. de incol. nam locus originis, & nativitatis civem facit, licet baptismus alibi collatus fuerit: quamvis Judaei, Turcae, & alii pagani si extra patriam suam ba-

puentur, plerumque a loco baptismi civitatem capiunt; ut statuitur in Conc. Basilen. sess. 19. At si infans natus sit ex matre vagabunda, ibi alii debet, ubi expositus est: quo sensu explicatur c. un. h. t. l. 3. C. eod. nam vagabundi ubi sunt, ibi forum, & civitatem foriuntur. 3. Domini tenentur famulis aegrotis succurrere, & eos curare, saltem tenuibus expensis: fecerit, si nequeunt, charitas dicitur, ut divites succurrant aegrotis in hac gravi necessitate.

3. Q. II. Quid juris acquiratur in expositum? R. 1. Alens expositum, nil juris acquirat in ejus personam; puta nec patriam, nec dominicam potestatem, c. un. h. t. & l. 3. C. eod. nam sustentatio non facit adoptivum, nec servum, cum hoc utrumque sit exposito praesudicium. 2. Sustentans, si ex misericordia hoc non facit, reperere potest expensas ab illis, qui expositum sustentare tenebantur, & exposito, si intestatus absque liberis moriatur, succedit, excluso fisco, parentibus, & consanguineis, utpote indignis hereditate, arg. Nov. 115. c. 3. Barbof. Reiff.

4. Q. III. Quae sit poena exponendum, & favor expositorum? R. 1. Pater privatur patria, & dominus dominica potestate ipso jure, & factio; ita ut filius, & servus expositi fiant sui juris quoad onerosa: favorabilia vero omnia ex patria potestate descendente integra maneat filio: ita c. un. l. 3. & fin. C. h. t. & Nov. 153. l. fin. ff. pro derelicto: nam ob hoc grave crimen recte auferitur potestas patria, & dominica, & injuriam passus jus suum, & libertas conceditur. 2. Si infans expositus est in loco periculoso, v. g. in sylva, vel alio loco solitario, & perit, exponens tenetur poena capitis, l. 4. ff. de agnosend. & alien. lib. & Const. crim. Caroli V. ar. 133. in fin. Si vero infans expositus sit in loco publico, & frequenti, & casu perit, exponens sustinendus est: si tandem vivus reperit est, exponens relegatur, ibid. 3. Expositi praesumuntur potius esse legitimi, quam illegitimi: ita Menoch. Gonz. & alii contra Covar. Suar. Garg. & alios: nam in casu dubio capiendae est praesumptio, & conditio proli favorabilior; sed casus legitimitatis est dubius: cum etiam legitimi ob egestatem, vel aliam causam frequenter exponantur, ut patet in Moyse, Cyro, Paride &c. ergo. Neque stylus Datariae est in contrarium: nam legitimitas ista vel fit ad cautelam tantum, vel in casu certo illegitimitatis.

Cardinalis raven. Petra comment. ad Constitut. XXII. Sixti IV. n. II. semit tenendam esse rariorem opinionem; ideoque quoad ordines saltem suscipiendos, hos indigere dispensatione, cum requiratur probatio legitimitatis, pro qua non sufficit praesumptio. Nobilitas vero in expositis non praesumitur, quia non est qualitas necessaria, naturalis, seu communiter inherens, sed probari debet.

TITULUS XII.

De Homicidio voluntario, & casuali.

Agitur de hac materia in Sexto, & Clem. h. t. in Decreto Can. 11. & seqq. 15. q. 1. & 23. q. 4. y. & 32. q. 2. & Can. 23. & seqq. de Penitent. d. 1. in Trid. sess. 14. c. 7. & sess. 24. c. 6. de refor. in Instit. §. 5. de publ. jud. in Pandectis lib. 48. tit. 8. in Codice lib. 9. tit. 16.

1. Nota 1. Homicidium definitur, quod sit violenta exanimatio hominis dolo malo ab homine facta. Dicitur 1. dolo malo, quia ad homicidium, ut est delictum, semper requiritur maligna voluntas; alioquin homicidium ab ignorante factum non est crimen homicidii, sed simplex ablatio vitae; licet & hoc constituitur dici homicidium. Dicitur 2. ab homine: nam si homo occidatur a bruto, non est homicidium, sed pauperies tit. Inst. & ff. si quadrupes paup. fec. & multo minus homicidium est, si homo occidatur, v. g. a fulmine, a regula casu ex tecto cadente &c. Sub genere homicidii continentur variae illius species, seu modi, ut parricidium, expositio infanum, duella, torneamenta, sagittarum projectio &c. item assassinium, latrocinium, veneni propinatio, abortus.

2. Nota 2. Homicidium ex praesenti Rubrica dividitur in voluntarium, & casuale. Voluntarium est, quod fit cum intentione occidendi, vel directe, & in se, ut